

УДК 378.147–057.87:811.112:2
 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-3-24>

Галина СОКОЛ,
 orcid.org/0000-0002-5541-3246
 кандидат філологічних наук,
 доцент кафедри філології та перекладу
 Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу
 (Івано-Франківськ, Україна) halyna4@ukr.net

АУДІЮВАННЯ – ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті досліджено проблематику аудіювання та його роль у вивченні іноземної мови. Попри значну увагу зарубіжних та вітчизняних науковців до цієї навички й той факт, що багато дослідників розглядають аудіювання як важливий компонент та метод навчання іноземної мови, багато з них вказують на опусканні такого важливого компонента мовленнєвої діяльності в на заняттях по вивчення іноземної мови. Розглянуто й проаналізовано ряд труднощів, з якими стикаються на заняттях викладачі та студенти під час прослуховування текстів іноземною мовою та їх розуміння. Показано яким чином можна уникнути певних прогалин у цьому виді мовленнєвої діяльності. Доведено необхідність автентичності текстів для аудіювання та наближеності їх до життєвих реалій. При підборі текстів слід розрізняти навчальне та комунікативне аудіювання, мету, яку ставить викладач, чітко формулювати завдання студентам і відповідно добирати тексти для прослуховування. Зрозуміло, що обрані тексти повинні викликати інтерес у слухачів й бути корисними. Доведено, що на вміння слухати та правильно зрозуміти почуте впливають ряд чинників, зокрема систематичність виконання таких завдань, поступове зростання темпу мовлення, а також добре володіння студентами відповідним лексичним запасом. Окремо зазначено, що ж насправді означає аудіювання на практиці – це розуміння того, що говорять викладачі та інші студенти; це означає ознайомлення з текстом для аудіювання, який містить слова та граматичні конструкції, які (в основному) вже знайомі; це означає вміти відповідати на запитання щодо цього тексту, наприклад, про що в ньому йдеться або хто, що робить чи каже, і чому; і це означає можливість надати правильну відповідь на поставлене запитання. Розуміти те, що ти чуєш поза аудиторією – означає вміти брати участь у розмові в будь-якій життєвій ситуації. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що лише систематична робота з аудіюванням на всіх етапах, як під час практичних занять так і в якості завдань для самостійної роботи, допоможе усунути наявні труднощі та дати хороші результати в опануванні іноземної мови.

Ключові слова: аудіювання, комунікація, мовленнєва діяльність, комунікативна компетенція, автентичний текст, іноземна мова.

Halyna SOKOL,
 orcid.org/0000-0002-5541-3246
 Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
 Associate Professor at the Department of Philology, Interpreting and Translation
 Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
 (Ivano-Frankivsk, Ukraine) halyna4@ukr.net

LISTENING COMPREHENSION – THE KEY TO FORMING STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE

The article examines the problems of listening comprehension and its role in learning a foreign language. Despite the considerable attention of foreign and domestic scientists to this skill and the fact that many researchers consider listening comprehension as an important component and method of learning a foreign language, many of them point to the omission of such an important component of speech activity in foreign language classes. A number of difficulties that teachers and students face in classes while listening comprehension to texts in a foreign language and understanding them are considered and analysed. It is shown how certain gaps in this type of speech activity can be avoided. The necessity of the authenticity of listening comprehension texts and their closeness to real life is proven. When selecting texts, one should distinguish between educational and communicative listening comprehension, the goal set by the teacher, clearly formulate tasks for students and select texts for listening comprehension accordingly. It is clear that the selected texts should be of interest to the listeners and be useful. It has been proven that a number of factors affect the ability to listen and correctly understand what is heard, in particular, the systematic performance of such tasks, the gradual increase in the pace of speech, as well as students' good command of the appropriate vocabulary. It was separately noted, that listening comprehension in practice, actually means understanding what, teachers and other students say; this means being exposed to a listening comprehension

text, that contains words and grammatical structures, that are (mostly) already familiar; it means being able to answer questions about the text, such as what it is about or who is doing or saying what and why; and this means being able to provide the correct answer to the question posed. Understanding what you hear outside the audience means being able to participate in a conversation in any life situation. Summarizing the above, we can state that only systematic work with listening comprehension at all stages, both during practical classes and as tasks for independent work, will help to eliminate existing difficulties and give good results in mastering a foreign language.

Key words: *listening comprehension, communication, speech activity, communicative competence, authentic text, foreign language.*

Постановка проблеми. В наш час, коли на порядку денному стоїть вступ України до Євро-союзу, всі розуміють, яку роль слід приділяти вивченню іноземних мов. Дехто давно зрозумів цю необхідність, інші – лише тоді, коли розпочалась війна, яка розкидала громадян України по цілому світу. Для українських біженців за межами країни гостро встало питання знання іноземної мови. Похвалитись цим можуть нажалі не всі, а деякі не усвідомлюють ще й досі необхідності знати державну мову. То ж і ті, хто залишилися в Україні переоцінили своє ставлення до вивчення іноземної мови. Окрім англійської великий запит на вивчення німецької мови. Її також вивчають зараз скрізь: у вишах, на курсах, приватно, онлайн. Є широкий асортимент підручників та багато можливостей. Але не всім, хто вивчав німецьку мову та досягнув певного рівня знань, вдається одразу зрозуміти своїх співрозмовників, носіїв мови. До цього призводять певні прогалини у вивченні мови, а саме опускання такого важливого компонента мовленнєвої діяльності як аудіювання. В німецькій мові цей термін звучить – Hörverstehen. То ж зрозуміло, що аудіюванню та, зокрема, навчанню розуміння іноземної мови на слух не завжди приділяється достатня роль.

Аналіз досліджень. Про важливість вміння слухати та правильно зрозуміти почуте наголошували вітчизняні дослідники С. Ніколаєва, І. Лисовець, С. Гапонова, О. Тарнапольський, О. Голотюк, Н. Проценко, О. Квасова, Н. Солодюк, Л. Наріжна, Л. Мороз, С. Василькевич, Н. Марченко, Т. Котченко, О. Кострубін, С. Гіль. Цілий ряд зарубіжних науковців розглядають аудіювання як важливий компонент та метод навчання іноземної мови, до них належать Irmgard Becker, Gert Solmecke, Gunther Dietz, Barbara Dahlhaus. Однак багато практичних та теоретичних проблем залишається ще не вирішеними: аудіюванню ще й досі приділяється не завжди достатня увага.

Gunther Dietz стверджує, що хоча аудіювання, як один з основних видів мовленнєвої діяльності, найбільш широко використовується в повсякденному житті, порівняно з читанням чи письмом, воно було визнано дидактикою іноземних мов лише на відносно пізньому етапі (Dietz, 2021: 67). Н. Марченко зокрема зазначає, що незважаючи

на досить важливе місце, яке посідає аудіювання, йому приділяється недостатньо уваги, хоча «аудіювання вважається одним із найскладніших аспектів мовленнєвої діяльності» (Марченко, 2014: 92). Слід звернути увагу на той факт, що в опануванні рідної мови аудіювання передре всім іншим видам мовленнєвої діяльності, лише згодом долучаються, мовлення, читання, письмо.

Л. Мороз та С. Василькевич доречно звертають увагу на те, що «аудіювання є активним процесом, під час якого відбувається напружена робота всіх психічних і розумових процесів» (Мороз, Василькевич, 2018: 77). Слушною є думка про те, що слід розрізняти навчальне та комунікативне аудіювання: «Під час навчального аудіювання відбувається формування навичок розпізнавання лексично-граматичного матеріалу та вміння розуміти та дати оцінку прослуханого. Комунікативне аудіювання є складним мовленнєвим вмінням сприймати іноземну мову на слух при її одноразовому повторі» (Мороз, Василькевич, 2018: 77). То ж важливо розрізняти мету, яку ставить викладач і відповідно добирати тексти для прослуховування та чітко формулювати завдання студентам.

Мета статті – розглянути ключові аспекти застосування аудіювання на практичних заняттях і при виконанні самостійної роботи, проаналізувати труднощі та шлях їх подолання, що виникають під час аудіювання та довести, що цей вид мовленнєвої діяльності є не лише одним з найважливіших чинників розвитку комунікативних навичок студентів, а й запорукою успішного опанування іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Оволодіння мовою включає чотири основні навички: читання, письмо, говоріння та аудіювання. Хоча мова виробляється під час письма та говоріння (продуктивні навички), читання та аудіювання стосуються сприйняття або розуміння мови (рецептивні навички) – це називається розумінням читання та аудіювання. Очевидно, що письмо і усне спілкування є важливими для спілкування цільовою мовою. Важливість навичок аудіювання здається менш очевидною, що пов'язано, серед іншого, з тим фактом, що процеси розуміння вислизують від прямого спостереження.

Невидимість аудіювання часто спонукає до думки, що аудіювання є «пасивною» навичкою, яку менш доступно контролювати. Крім того, викладачі не можуть так легко фізично маніпулювати текстами для аудіювання – на відміну від текстів для читання. Погоджуємося з думкою Н. Марченко, що згідно з принципом когнітивно-інтелектуальної спрямованості навчання «процес оволодіння другою мовою не повинен бути подібним процесові навчання першої іноземної мови» (Марченко, 2014: 91).

А що ж означає аудіювання на практиці? Для студента – це розуміння того, що говорять викладачі та інші студенти; це означає ознайомлення з текстом для аудіювання, який містить слова та граматичні конструкції, які (в основному) вже знайомі; це означає вміти відповідати на запитання щодо цього тексту, наприклад, про що в ньому йдеться або хто, що робить чи каже, і чому; і це означає нарешті надати правильну відповідь на кожне запитання. Розуміти те, що ти чуєш поза аудиторією – означає вміти брати участь у розмові, будь то на роботі, на прийомі у лікаря, на касі в супермаркеті чи серед знайомих (бо тільки той, хто розуміє, може спілкуватись й відповідним чином реагувати на інформацію, яку почув); це означає, сприймати форми та структури незалежно від швидкості мовлення, чіткості, ступеня офіційності, діалекту чи стану інтелекту іншої людини; і зазвичай це також означає обходитися без візуального тексту.

Щоб при вивченні іноземної мови, особливо другої, студенти правильно навчились читати та засвоїли правила вимови, слід на початку, не упускаючи жодного заняття, використовувати навчальне аудіювання та не шкодувати виділити на парі певний час на цей вид мовленнєвої діяльності, згодом ця робота дасть хороші результати. Німецьку мову, як правило, вивчають як другу іноземну, то ж закономірно, що студенти, які не прослухали аудіо-тексти перед читанням, допускать ряд помилок, вони за звичкою використовуватимуть правила читання та вимови з англійської мови. Уникнути цього явища можна шляхом систематичного виконання вправ на аудіювання одразу, на початковому етапі. Звичайно, слід заздалегідь ознайомити студентів з усіма фонетичними, лексичними та граматичними труднощами. На початку вивчення іноземної мови це можуть бути мікро-тексти – вітання та прощання, короткі діалоги, що складаються з одного запитання та відповіді на нього. Вкрай важливо, щоб всі аудіо-тексти були озвучені носіями мови, це дасть можливість студентам одразу поступово звикати до правильної інтонації та вимови, й

спонукатиме їх до правильного відтворення прослуханих текстів. На автентичності матеріалів для прослуховування наполягає Л. Наріжна: «Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови». (Наріжна, 2017: 153). Автентичний матеріал для аудіювання вводиться, щоб запобігти труднощам розуміння на слух у повсякденному спілкуванні.

Однак значним недоліком підходу до розуміння на початковому етапі є, мабуть, те, що робота над фонетичною сутністю тексту для прослуховування, декодування акустичного сигналу, не проводиться в повній мірі. Цілеспрямоване навчання процесів декодування – таких як сприйняття звуку, розпізнавання слів, синтаксичний розбір – зазвичай не відбувається. Через ігнорування фонетичної сутності текстів для аудіювання їхній навчальний потенціал залишається частково невикористаним. Подекуди студенти стикаються з німецькою мовою, яка приблизно адаптована до рівня їхньої мови та існуючих структур знань, тоді як у повсякденному спілкуванні вони матимуть справу з усіма різноманітними проявами мови.

Слід зазначити, що зараз маємо широкий вибір сучасних підручників німецької мови, які доповнені відповідним матеріалом для аудіювання як для практичних занять так і для самостійної роботи. Тексти для читання в більшості цих підручників також озвучені носіями мови і їх прослуховування одночасно з візуальним стеженням за текстом допомагає не тільки опануванню навиків правильного читання та відтворення фонетичних звуків, а й сприяє кращому розумінню в подальшому незнайомих текстів на аудіювання. Такий вид роботи забирає на занятті чимало часу, якого й так не завжди достатньо. То ж можна дати домашнє завдання – навчитись добре читати незнайомий текст, прослухавши його кілька разів та повторюючи за носієм мови. При виконанні такого завдання студенти мають можливість краще запам'ятати інтонацію, наголоси, вимову складних слів і при наступному прослуховуванні вже незнайомого тексту легше розпізнають почуті, прочитані та засвоєні раніше фрази та вислови й намагаються повторити їх з відповідною інтонацією та вимовою.

Безперечно під час прослуховування виникають певні труднощі, вони здебільшого пов'язані з автентичною швидкістю мовлення, а також із недостатньо розвиненим та автоматизованим словниковим запасом. Проте, слід зазначити, що темп на початковому етапі, на рівні A1, не такий швидкий та зростає на наступних рівнях. Це від-

бувається поступово, то ж студенти, які систематично виконують всі завдання швидко при звичаються до швидкості мовлення. Але в подальшому, на наступних етапах, зв'язність і швидкий темп розмовної мови призводять часто до скорочень а інколи й невиразних форм слів, у яких окремі звуки, наприклад, стерті, скорочені, асимільовані – в цих випадках на допомогу студентам приходить викладач, або кращі студенти групи, яким вдається зрозуміти весь текст. То ж цілком доречною є думка Т. Котченко, що «складність аудіотексту повинна бути вище мовленнєвих можливостей студентів. Тільки за таких умов слухач буде намагатися використовувати операції вірогідного вибору і комбінування, спиратися на контекст» (Котченко, 2017: 127). Певні труднощі можуть створювати також акустичні фактори мовного сигналу: він може бути голосним або тихим, не надто чітким а місцями невиразним, швидким або повільним, перериватися або перебиватися стороннім шумом тощо. Всі ці проблеми ми можемо спостерігати й у повсякденному житті, але вони не повинні бути непереборною перешкодою для розуміння тексту. То ж багато текстів для аудіювання доповнено такими ефектами та сторонніми звуками, щоб достовірно передати реальність і дати можливість студентам самим догадатися, що було сказано там, де шум перебивав текст.

Надто великий за обсягом текст також може становити труднощі для повного сприйняття та розуміння вважає Н. Проценко: «Чим довший текст, тим важче виділити в ньому основне і утримати його в пам'яті.» (Проценко, 2012: 87). В окремих випадках перешкодами декодування тексту можуть бути також недостатній рівень культурно-специфічних знань і менш розвинене вміння компенсувати недостатнє декодування за допомогою здогадок або знання контексту.

Варто врахувати й те, що усне побутове спілкування не існує в суто слуховій версії, за винятком

телефонних розмов, а текст, який студенти слухають з диску не надає важливої для спілкування інформації, а саме невербальних аспектів. Відеоматеріал, безперечно, був би більш привабливим та мотивуючим. Але можна знайти зараз й хороші навчальні фільми, які будуть доречними для самостійного перегляду.

Висновки. Жодних сумнівів, що розуміння на слух слід розглядати як складну розумову діяльність. Аудіювання є важливим для спілкування цільовою мовою, а також надзвичайно багатозаровим і складним у всіх відношеннях видом мовленнєвої діяльності. Робота над аудіюванням повинна все більше зосереджуватися на фонетичній основі матеріалу для прослуховування, щоб оптимально підготувати студентів до комунікативних вимог. Цього можна досягти лише шляхом все більшого впровадження нових форматів вправ і завдань з використанням автентичних текстів. Підсумовуючи сказане вище що до впливу темпу мовлення – він не повинен перевищувати певного рівня, відповідно до етапу навчання. Проте, вже згаданий «поріг» швидкості розмови залежить, серед іншого, й від мовних навичок студентів. При підборі текстів слід розрізняти навчальне та комунікативне аудіювання, мету, яку ставить викладач, чітко формулювати завдання студентам і відповідно добирати тексти для прослуховування. Зрозуміло, що обрані тексти повинні викликати інтерес у слухачів й бути корисними. На вміння слухати та правильно зрозуміти почуте впливають ще й наступні чинники: систематичність виконання таких завдань, поступове зростання темпу мовлення, а також добре володіння студентами відповідним лексичним запасом. Тож можемо констатувати, що лише систематична робота з аудіюванням на всіх етапах, як під час практичних занять так і в якості завдань для самостійної роботи, допоможе усунути наявні труднощі та дати хороші результати в опануванні іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гіль С. І. Засоби подолання труднощів аудіювання в іноземній аудиторії. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти: зб. наук. праць. Вип. 22. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. С. 82–86.
2. Голотюк О. В. Особливості аудіювання у ВНЗ. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2013. №. 64. С. 220–225.
3. Кострубіна О. В. Аудіотекст та етапи роботи з ним у процесі розвитку аудитивних умінь і навичок студентів. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти: зб. наук. праць. Вип. 11. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. С. 170–175.
4. Котченко Т. Е. Роль аудіювання у формуванні комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей (на прикладі німецької мови). «Молодий вчений». №8 (48), 2017. С. 126–130.
5. Марченко Н. М. Особливості відбору текстів для аудіювання в процесі формування граматичної компетенції німецької мови як другої іноземної. Теоретична і дидактична філологія. Випуск 17, 2014. С. 90–101.
6. Мороз Л. В., Василькевич С. С. Аудіювання та його роль у формуванні комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей. «Молодий вчений». № 3.2 (55.2), 2018 р. С. 77–80.

7. Наріжна Л. М. Використання сучасних інформаційних технологій викладання іноземної мови у вищій школі. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів «Перспективні напрямки сучасної науки та освіти». Випуск 9. Частина 1. Слов'янськ, 2017 р. С. 152–155.

8. Проценко Н. В. Основні труднощі навчання аудіювання. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2012. №. 29 (1). С. 87–89.

9. Солодюк Н. В. Формування навичок аудіювання іноземних студентів з мови у вищому навчальному закладі. URL: <https://repo.dma.dp.ua/1507/1/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf> (дата звернення 04.12.2023)

10. Солодюк, Н.В. Особливості проведення аудіювання іноземних студентів медичних спеціальностей. Матеріали XXXIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та прогреси розвитку науки на початку третього десятиліття в країнах Європи та Азії»: Збірник наукових практик. Переяслав-Хмельницький, 2017 с. 53–55.

11. Стогній І.В., Никонорова Л.І. Формування навичок аудіювання у студентів вищих навчальних закладів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2018 № 33, том 2. С. 183–186.

12. Becker Irmgard. Hörverstehen in Sprachlehrwerken DaF. Hörverstehen im Unterricht DaF. Frankfurt: Peter Lang Verlag, 1996. S. 45–77.

13. Dahlhaus Barbara. Fertigkeit Hören. Fernstudienbrief DaF. Berlin, München : Langenscheidt, 1994. 47 S.

14. Dietz Gunther. Fremdsprachliches Hörverstehen: Schwächen der traditionellen Hörverstehensdidaktik-Perspektiven der Vermittlung für Deutsch als Fremdsprache. Deutsch als Fremdsprache: Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches Deutsch als Fremdsprache. №58(2), S. 67–75.

REFERENCES

1. Hil S. I. (2013) Zasyby podolannia trudnoshchiv audiiuvannia v inozemnii audytorii. [Ways to overcome listening comprehension difficulties in a foreign audience.] Vykladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity: zb. nauk. prats. Vyp. 22. Kharkiv: KhNU imeni V.N. Karazina, pp. 82–86. [in Ukrainian].

2. Holotyiuk O. V. (2013) Osoblyvosti audiiuvannia u VNZ. [Peculiarities of listening comprehension in higher educational institutions.] Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Pedagogichni nauky. №. 64. pp. 220–225. [in Ukrainian].

3. Kostrubina O. V. (2007) Audiotekst ta etapy roboty z nym u protsesi rozvytku audytyvnykh umin i navychok studentiv. [Audio text and stages of working with it in the process of developing students' auditory abilities and skills.] Vykladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity: zb. nauk. prats. Vyp. 11. Kharkiv: KhNU imeni V.N. Karazina, pp. 170–175. [in Ukrainian].

4. Kotchenko T. E. (2017) Rol audiiuvannia u formuvanni komunikatyvnoi kompetentsii studentiv nemovnykh spetsialnostei (na prykladi nimetskoï movy). [The role of listening comprehension in the formation of communicative competence of students of non-language majors (on the example of the German language).] «Molodyi vchenyi». №8 (48), pp. 126–130. [in Ukrainian].

5. Marchenko N. M. (2014) Osoblyvosti vidboru tekstiv dlia audiiuvannia v protsesi formuvannia hramatychnoi kompetentsii nimetskoï movy yak druhoï inozemnoï. [Peculiarities of the selection of texts for listening comprehension in the process of forming the grammatical competence of German as a second foreign language.] Teoretychna i dydaktychna filolohiia. Vypusk 17., pp. 90–101. [in Ukrainian].

6. Moroz L. V., Vasylykevych S. S. (2018) Audiiuvannia ta yoho rol u formuvanni komunikatyvnoi kompetentsii studentiv nemovnykh spetsialnostei. [Listening comprehension and its role in the formation of communicative competence of students of non-language majors.] «Molodyi vchenyi». № 3.2 (55.2), pp. 77–80. [in Ukrainian].

7. Narizhna L. M. (2017) Vykorystannia suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii vykladannia inozemnoï movy u vyshchii shkoli. [The use of modern information technologies for teaching a foreign language in higher education.] Materialy Vseukrainskoi naukovy-praktychnoi konferentsii vykladachiv i studentiv Donbaskoho derzhavnogo pedagogichnogo universytetu, uchyteliv ta uchniv zahalnoosvitnikh zakladiv «Perspektyvni napriamky suchasnoï nauky ta osvity». Vypusk 9. Chastyna 1. Sloviansk, pp. 152–155. [in Ukrainian].

8. Protsenko N. V. (2012) Osnovni trudnoshchi navchannia audiiuvannia. [The main difficulties of learning listening comprehension.] Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Filologichni nauky. №. 29 (1). pp. 87–89. [in Ukrainian].

9. Solodiuk N. V. Formuvannia navychok audiiuvannia inozemnykh studentiv z movy u vyshchomu navchalnomu zakladi. [Formation of listening comprehension skills of foreign language students in a higher educational institution.] URL: <https://repo.dma.dp.ua/1507/1/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA%20%D0%B0%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf> [in Ukrainian].

10. Solodiuk, N.V. (2017) Osoblyvosti provedennia audiiuvannia inozemnykh studentiv medychnykh spetsialnostei. [Peculiarities of conducting listening comprehension for foreign students of medical specialties.] Materialy XXKhIV Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi internet-konferentsii «Problemy ta prohresy rozvytku nauky na pochatku tretogo desiatiillittia v krainakh Yevropy ta Azii»: Zbirnyk naukovykh praktyk. Pereiaslav-Khmelnitskyi, pp. 53–55. [in Ukrainian].

11. Stohnii I.V., Nykonorova L.I. (2018) Formuvannia navychok audiiuvannia u studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv. [Formation of listening comprehension skills in students of higher educational institutions.] Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Ser.: Filolohiia. № 33, tom 2. pp. 183–186. [in Ukrainian].

12. Becker Irmgard. (1996) Hörverstehen in Sprachlehrwerken DaF. Hörverstehen im Unterricht DaF. Frankfurt: Peter Lang Verlag, S. 45–77.

13. Dahlhaus Barbara. (1994) Fertigkeit Hören. Fernstudienbrief DaF. Berlin, München : Langenscheidt, 47 S.

14. Dietz Gunther. Fremdsprachliches Hörverstehen: Schwächen der traditionellen Hörverstehensdidaktik-Perspektiven der Vermittlung für Deutsch als Fremdsprache. Deutsch als Fremdsprache: Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches Deutsch als Fremdsprache. №58(2), S. 67–75.